

УДК 316.346.2

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7\(7\)-668-680](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-7(7)-668-680)

Михайловська Олена Василівна д.держ.упр., професор, проректор з наукової роботи та міжнародних відносин, ЗВО «Університет трансформації майбутнього», вул. Ремісничка, 28, м. Чернігів, тел.: (050) 355-02-85, <https://orcid.org/0000-0002-7682-2292>

Філіпова Наталія Володимирівна д.е.н., професор, начальник наукового відділу, ЗВО «Університет трансформації майбутнього», вул. Ремісничка, 28, м. Чернігів, тел.: (096) 989-35-55, <https://orcid.org/0000-0002-5720-865X>

Лисенко Станіслав Юрійович аспірант кафедри менеджменту та адміністрування, НУ «Чернігівська політехніка», вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, тел.: (063) 824-80-25, <https://orcid.org/0009-0006-2316-8510>

Михайловський Ігор Миколайович аспірант кафедри менеджменту та адміністрування, НУ «Чернігівська політехніка», вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, тел.: (063) 372-36-03, <https://orcid.org/0009-0009-6794-9628>

Колотов Микола Вікторович к.т.н., Директор департаменту бізнес-аналізу та методології ДП «Електронне здоров'я». Майдан Незалежності, 2, Київ, тел.: (066) 195-55-55, <https://orcid.org/0009-0008-5508-9272>

ПРОСУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В АКАДЕМІЧНІЙ СФЕРІ: ІСПАНСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Анотація. У статті розглядається актуальність гендерної рівності в академічній сфері як невід'ємної складової сталого розвитку, підвищення якості освіти та науки. В умовах глобалізації питання гендерної рівності набуває особливої ваги в контексті доступу до наукових досліджень, кар'єрного розвитку та отримання грантової підтримки для чоловіків і жінок. Аналізуючи приклади України та Іспанії, автори виділяють культурні, соціальні та економічні фактори, що впливають на впровадження гендерно-чутливих політик у вищій освіті та науці. Іспанія, як частина Європейського Союзу, досягла значних успіхів у забезпеченні гендерної рівності завдяки законодавчій базі та європейським ініціативам, тоді як Україна на шляху до вдосконалення своїх політик і прагне адаптувати їх до європейських стандартів. У статті також детально розглядаються перешкоди, з якими

стикаються жінки-науковці в обох країнах, а також виклики, зумовлені війною в Україні, що впливають як на жінок, так і на чоловіків. Зокрема, аналізуються аспекти мобілізації, обмеження доступу до ресурсів та міжнародних можливостей, психологічне навантаження та потреба у поверненні до наукової діяльності після служби. Пропонуються іспанські підходи для подолання цих викликів: гендерні квоти на керівних посадах, створення гендерних офісів, наставництво, стипендії для жінок у STEM (наука (Science), технології (Technology), інженерія (Engineering) та математика (Mathematics)), що сприяє підвищенню їхньої ролі в технічних і природничих науках. Метою роботи є порівняльний аналіз гендерної рівності в академічному середовищі України та Іспанії і виділення практик, здатних сприяти створенню інклюзивного середовища для професійного зростання науковців, незалежно від статі. Результати дослідження можуть стати підґрунтям для подальшого розвитку гендерно-чутливих політик в Україні та забезпечити стійкість академічного середовища відповідно до сучасних міжнародних стандартів.

Ключові слова: гендер, рівність, справедливість, сталий розвиток, підтримка, просування, адаптація, комплексний підхід

Mykhailovska Olena DSc in Public Administration, Professor, Vice-Rector for Scientific and International Relations of the Higher educational institution «University of Future Transformation», St. Remisnycha, 28, Chernihiv, tel. 050-355-02-85, <https://orcid.org/0000-0002-7682-2292>

Filipova Nataliia Doctor of Economics, Professor, Head of the scientific department of the Higher educational institution «University of Future Transformation», St. Remisnycha, 28, Chernihiv, tel.: (096) 989-35-55, <https://orcid.org/0000-0002-5720-865X>

Lysenko Stanislav graduate student of the Department of Management and Administration, Chernihiv Polytechnic National University, St. Shevchenko, 95, Chernihiv, tel.: (063) 824-80-25, <https://orcid.org/0009-0006-2316-8510>

Mykhailovskyi Ihor graduate student of the Department of Management and Administration, Chernihiv Polytechnic National University, St. Shevchenko, 95, Chernihiv, tel.: (063) 372-36-03, <https://orcid.org/0009-0009-6794-9628>

Kolotov Mykola Ph.D in Technology, Head of business analyst department SoE Ezdorovya. Independence Square, 2, Kyiv, тел.: (066) 195-55-55, <https://orcid.org/0009-0008-5508-9272>

PROMOTING GENDER EQUALITY IN THE ACADEMIC SPHERE: THE SPANISH EXPERIENCE FOR UKRAINE

Abstract. The article examines the relevance of gender equality in the academic sphere as an integral component of sustainable development, improving the quality of education and science. In the context of globalization, the issue of gender equality takes on special importance in the context of access to scientific research, career development and grant support for men and women. Analyzing the examples of Ukraine and Spain, the authors identify cultural, social and economic factors that influence the implementation of gender-sensitive policies in higher education and science. Spain, as part of the European Union, has made significant progress in ensuring gender equality thanks to the legislative framework and European initiatives, while Ukraine is on the way to improving its policies and aiming to adapt them to European standards. The article also examines in detail the obstacles faced by women scientists in both countries, as well as the challenges caused by the war in Ukraine, which affect both women and men. In particular, aspects of mobilization, limitations of access to resources and international opportunities, psychological burden and the need to return to scientific activity after service are analyzed. Spanish approaches are proposed to overcome these challenges: gender quotas in management positions, the creation of gender offices, mentoring, scholarships for women in STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics), promoting their role in technical and natural sciences. The purpose of the work is a comparative analysis of gender equality in the academic environment of Ukraine and Spain and the selection of practices capable of contributing to the creation of an inclusive environment for the professional growth of scientists, regardless of gender. The results of the study can become the basis for the further development of gender-sensitive policies in Ukraine and ensure the sustainability of the academic environment in accordance with modern international standards.

Keywords: gender, equality, justice, sustainable development, support, promotion, adaptation, integrated approach

Постановка проблеми. Гендерну рівність у академічній сфері цілком справедливо вважати одним з важливих елементів забезпечення сталого розвитку та підвищення якості освіти і науки. В умовах сучасного світу питання рівноправності чоловіків і жінок продовжує набувати особливого значення в таких сферах, як наукові дослідження, кар'єрний розвиток та можливості доступу до грантової підтримки. З одного боку, гендерні стереотипи та обмеження ще зберігаються, а з іншого – багато країн докладають зусиль для створення сприятливих умов, що сприяють залученню жінок у наукові та освітні програми.

Україна та Іспанія представляють два цікавих приклади для порівняння, оскільки кожна з цих країн має унікальні культурні, соціальні та економічні передумови розвитку академічного середовища. Україна прагне вдосконалити свою освітню політику, адаптуючи її до європейських стандартів та посилюючи увагу до прав жінок в освіті. Іспанія, як частина Європейського Союзу, має міцніші основи в реалізації гендерних політик, зокрема через європейські ініціативи та законодавство, спрямоване на гендерну рівність.

Порівняльний аналіз підходів України та Іспанії до гендерної рівності в академічній сфері допоможе знайти успішні практики, які можуть бути адаптовані для покращення ситуації в Україні. Вивчення таких аспектів є актуальним з огляду на глобальні тенденції до забезпечення рівності можливостей, а також сприяння науковому розвитку та соціальній справедливості у світі, що робить цю тему важливою для міжнародного наукового і освітнього співтовариства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Що стосується досліджень практичних аспектів просування гендерної рівності в академічній сфері в Іспанії науковці зазначають той факт, що жінки мають постійні перешкоди в академічних колах. Вони стикаються зі значними перепонами на шляху до посад найвищого рівня, включаючи відсутність наставництва, відкладене материнство та інші фактори [1]. Також однією з перешкод Collado, C., & Vázquez-Cureiro, S. [2] називають опір в університетах у процесі реалізації політики гендерної рівності, незважаючи на офіційне прийняття цієї політики більше десяти років тому. Такий опір проявляється у різних формах, включаючи інституційну культуру та індивідуальне ставлення. Castellanos-Serrano, C., Escribano, G., Paredes-Gázquez, J., & González, E. [3] проблемою визнають і гендерний розрив у дистанційній освіті. Щодо України, дані питання також активно розробляються науковцями. Зокрема, широко досліджуються гендерні відмінності у сфері освіти в контексті Угоди про асоціацію [4], проводяться дослідницькі роботи [5], підвищується кваліфікація науково-педагогічних працівників щодо даних питань [6]. Велика кількість досліджень гендерних питань доводить актуальність даної теми та спонукає до пошуку найкращих практик для впровадження гендерної рівності в академічній сфері в Україні.

Мета статті полягає у вивченні та адаптації успішного досвіду Іспанії для вдосконалення гендерної рівності в академічній сфері України. На основі порівняльного аналізу політик і практик, стаття спрямована на ідентифікацію підходів, які допоможуть подолати поточні виклики, що стоять перед українськими науковцями в умовах сучасних криз. Враховуючи особливості війни та її вплив на академічну спільноту, дослідження акцентує увагу на інструментах, здатних сприяти створенню інклюзивного середовища, де

кожен науковець матиме рівні можливості для професійного розвитку, незалежно від статі.

Виклад основного матеріалу. Для України досвід Іспанії є вкрай цікавим, оскільки Іспанія вважається одним із піонерів у просуванні гендерної рівності в Європейському Союзі. Країна має репутацію лідера у впровадженні гендерно-чутливих законів та ініціатив, спрямованих на підвищення ролі жінок в усіх сферах суспільного життя, зокрема й у науці та освіті. З початку 2000-х років Іспанія почала активно впроваджувати політику рівних можливостей, зокрема завдяки ухваленню Закону про гендерну рівність (*Ley Orgánica para la Igualdad Efectiva de Mujeres y Hombres*) у 2007 році, який став важливим кроком у просуванні рівноправності. Окрім цього, Іспанія активно підтримує Європейську хартію рівності для жінок і чоловіків та бере участь у багатьох європейських програмах, спрямованих на гендерну рівність у науково-дослідній сфері та в академічному середовищі. Особливою увагою користуються ініціативи, що допомагають жінкам розвиватися в STEM-дисциплінах, зокрема через стипендії та гранти для жінок у науці. Завдяки таким крокам Іспанія займає високі позиції у міжнародних рейтингах гендерної рівності, що робить її прикладом для багатьох країн у сфері реалізації гендерно-чутливих політик. Іспанія досягла значних успіхів у просуванні гендерної рівності, що підтверджено наступними даними [7-8]: 1) у 2020 році Іспанія посіла 8-ме місце серед 153 країн, піднявшись з 29-го місця за два роки у Глобальному індексі гендерного розриву (*Global Gender Gap Index*), що оцінює гендерну рівність за чотирма основними напрямками: економічна участь, освіта, здоров'я та політична участь; 2) у 2021 році Іспанія отримала 86,5 бала зі 100 (Індекс гендерної рівності Європейського інституту гендерної рівності (*EIGE*)), що свідчить про високий рівень гендерної рівності в країні. Даний індекс враховує такі сфери, як робота, гроші, знання, час, влада та здоров'я; 3) у 2020 році в іспанському парламенті жінки становили 47,4% депутатів, а в уряді – понад 60% міністрів, що свідчить про активну участь жінок у політичному житті країни. Такі дані цілком підкреслюють лідерство Іспанії у впровадженні політик, спрямованих на досягнення гендерної рівності, та можуть служити прикладом для інших країн.

Варто зазначити, що Україна демонструє поступ у сфері гендерної рівності, проте залишається простір для вдосконалення, а саме [7-9]: 1) за даними Глобального індексу гендерного розриву у 2020 році Україна посіла 74-те місце серед 153 країн, опустившись на 15 позицій порівняно з попереднім роком; 2) За *EIGE* у 2021 році Україна отримала 60,4 бала зі 100, що свідчить про середній рівень гендерної рівності; 3) станом на 2021 рік, жінки становили близько 20% депутатів Верховної Ради України, що є покращенням порівняно з попередніми скликаннями, але все ще нижче середнього рівня в

Європі. Зазначене підкреслює необхідність подальших зусиль для досягнення гендерної рівності в Україні, зокрема в академічній сфері.

Зазначимо, що сучасні дослідження підтверджують кореляцію гендерних показників із низкою соціальних, економічних, і політичних факторів. Деякі з них мають значний вплив на індекси гендерної рівності, як в Україні, так і в Іспанії (Таблиця 1).

Таблиця 1.

Зв'язок гендерних показників з деякими факторами [10-13]

Фактори	Характеристика
Рівень економічного розвитку	Економічно стабільніші країни часто мають кращі показники гендерної рівності, оскільки стабільна економіка створює умови для підтримки різних соціальних програм, зокрема для жінок (освіта, охорона здоров'я, підтримка малого бізнесу).
Освітні можливості	Країни з високим рівнем доступності та якості освіти для жінок зазвичай мають кращі показники гендерної рівності. Чим більше жінок отримують вищу освіту, тим активніше вони можуть включатися у різні професійні сфери, зокрема науку.
Політична воля та законодавча підтримка	Державні закони та політики, спрямовані на гендерну рівність, суттєво впливають на гендерні показники. Країни, які впроваджують гендерно-чутливе законодавство, показують кращі результати у політичній і економічній участі жінок.
Культурні та соціальні норми	Глибокі традиційні стереотипи можуть впливати на рівень участі жінок у суспільних сферах. У країнах з високим рівнем гендерної рівності зазвичай переважають прогресивні соціальні норми, що підтримують рівні права.
Стан системи охорони здоров'я та доступ до неї	Чим вищий рівень охорони здоров'я і чим легший доступ до медичних послуг, тим вища якість життя жінок, що дозволяє їм активніше брати участь в економіці і суспільному житті.

Загальні показники гендерної рівності в Україні та Іспанії демонструють зусилля обох країн у досягненні рівноправності, однак кожна з них стикається з унікальними викликами та розвиває власні стратегії. Важливим аспектом цієї рівності є академічна сфера, де гендерні бар'єри та можливості мають безпосередній вплив на науковий і освітній розвиток країни. Вищі навчальні заклади і наукові установи є ключовими платформами для просування гендерної рівності, але саме тут відображаються певні труднощі, такі як дисбаланс у представництві на керівних посадах, нерівність у доступі до грантів та обмеженість участі жінок у технічних дисциплінах. Аналіз того, як Україна та Іспанія інтегрують гендерну рівність у свої академічні сфери, дозволяє виявити як позитивний досвід, так і напрями для подальшого вдосконалення.

Далі проаналізуємо практики у сфері інтеграції гендерної рівності в академічній сфері за такими напрямками (Таблиця 2).

Таблиця 2.

Практики України та Іспанії у сфері інтеграції гендерної рівності в академічній сфері [14-18]

Напрямок	Україна	Іспанія
Політика та законодавча підтримка	Гендерні питання в академічному середовищі регулюються загальними законами про рівноправність, які забороняють дискримінацію за статтю. Однак конкретних заходів щодо гендерної рівності у вищій освіті та науці небагато. На рівні університетів гендерні політики зазвичай не є обов'язковими, і хоча деякі заклади створюють гендерні комітети, підтримка жінок у кар'єрному зростанні є обмеженою.	Іспанія активно інтегрує гендерні питання у всі сфери політики, зокрема й академічну. Генеральний план рівності Міністерства науки, інновацій та університетів включає конкретні заходи, спрямовані на підвищення участі жінок у науці, зокрема на посадах викладачів і дослідників. В університетах Іспанії створюються комітети з гендерної рівності, які проводять моніторинг дотримання гендерних стандартів, організовують тренінги та надають підтримку жінкам у розвитку кар'єри.
Представництво жінок на керівних посадах	Жінки складають більшість викладачів на початкових рівнях, але їхній відсоток значно знижується на керівних позиціях, таких як декани чи ректори. «Скляна стеля» залишається значним бар'єром, і бракує національних ініціатив для заохочення жінок до керівних посад у ЗВО.	Завдяки активній державній підтримці та квотам, що встановлюють мінімальний відсоток жінок на керівних посадах, університети Іспанії поступово збільшують кількість жінок у керівництві. Іспанія є однією з країн ЄС, де впроваджуються обов'язкові квоти, що сприяють участі жінок на найвищих рівнях управління.
Підтримка жінок у наукових дослідженнях та грантах	Жінки часто стикаються з труднощами у доступі до грантової підтримки, особливо в STEM-дисциплінах. Місцеві грантові програми рідко включають окремі квоти або стимули для жінок, і здебільшого гендерну підтримку в науковій діяльності забезпечують міжнародні організації.	Іспанія має розвинену систему державної та європейської підтримки для жінок-науковців. Наприклад, існують спеціальні гранти для жінок у STEM, які заохочують їх до досліджень у технічних і природничих дисциплінах. Такі ініціативи, як «L'Oréal-UNESCO For Women in Science» в Іспанії, сприяють фінансовій підтримці досліджень, які очолюють жінки.
Участь жінок у STEM	Хоча в останні роки спостерігається зростання інтересу жінок до STEM, їхня кількість у цих галузях залишається низькою. З огляду на це, в Україні бракує національних програм, що популяризують STEM серед дівчат та жінок.	Країна активно підтримує участь жінок у STEM-дисциплінах через спеціальні програми та ініціативи, що сприяють розвитку STEM серед дівчат ще з середньої школи. На університетському рівні надаються стипендії для жінок у технічних спеціальностях, а також організовуються конкурси та гранти для розвитку їхніх досліджень.
Гендерні дослідження та вплив на політику	Гендерні дослідження в Україні здебільшого проводяться незалежними організаціями або міжнародними фондами, але їхній вплив на державну політику залишається обмеженим. Інституційна підтримка таких досліджень в університетах часто обмежена через недостатнє фінансування та суспільні стереотипи.	В Іспанії гендерні дослідження є важливим інструментом для формування політики. Завдяки підтримці держави та Європейського Союзу, університети і наукові центри активно проводять гендерні дослідження, результати яких використовуються для вдосконалення політик рівності. Вплив гендерних досліджень на політичні рішення підсилює державну підтримку та виділення бюджетів на нові дослідження.

Отже, Іспанія демонструє більш розвинену систему підтримки гендерної рівності в академічній сфері завдяки державній підтримці, квотам та розвиненим грантовим програмам. Україна також має значний потенціал, однак потребує посилення національної підтримки та більш активної інтеграції гендерних політик на рівні університетів і наукових установ.

Однак, варто зазначити, що війна в Україні суттєво вплинула на систему підтримки гендерної рівності в академічній сфері, створюючи нові виклики та загострюючи існуючі проблеми. Зокрема, у зв'язку з військовими діями значна частина державних ресурсів була спрямована на оборону та гуманітарні потреби, що призвело до скорочення фінансування освітніх програм, включно з тими, що спрямовані на підтримку гендерної рівності. Багато жінок-науковців були змушені залишити свої домівки через бойові дії, що призвело до переривання їхньої наукової діяльності та кар'єрного зростання. Водночас внутрішньо переміщені особи стикаються з труднощами у відновленні професійної діяльності на нових місцях. Додатково війна спричинила підвищений рівень стресу та психологічного навантаження, що негативно впливає на продуктивність та мотивацію жінок в академічній сфері та, відповідно, призводить до зниження їхньої участі в наукових дослідженнях та освітніх проєктах. Зруйнована інфраструктура, перебої в роботі університетів та наукових установ обмежують можливості для проведення досліджень та участі в міжнародних проєктах, що особливо впливає на жінок, які часто мають менше доступу до альтернативних ресурсів. Особливого значення набуває підвищення ризику гендерно зумовленого насильства, що може впливати на безпеку та добробут жінок в академічній сфері, обмежуючи їхню активність та участь у професійному житті. Попри ці виклики, українські жінки-науковці демонструють стійкість та адаптивність, продовжуючи свою діяльність, міжнародна спільнота надає необхідну підтримку, спрямовану на збереження та розвиток гендерної рівності в академічній сфері України.

Війна в Україні має значний вплив і на чоловіків-науковців, створюючи численні виклики для їхньої академічної та професійної діяльності. Значна частина чоловіків підлягає мобілізації до Збройних сил України або територіальної оборони, що перериває їхню професійну діяльність, дослідницькі проєкти та викладацьку роботу на невизначений час. Крім того, повернення до академічної діяльності після служби може бути складним, особливо для тих, хто зазнав травм. Війна створює високе психологічне навантаження, включно з тривогою за власне життя, життя родини та друзів, що може негативно впливати на концентрацію, продуктивність та загальний стан здоров'я для обох статей та здатне призвести до вигорання або зниження мотивації працювати. Також, чоловіки, які залишилися в Україні, часто стикаються з обмеженнями в доступі до наукових матеріалів, лабораторного

обладнання та міжнародних конференцій, що впливає на можливості публікацій, академічне зростання та співпрацю з колегами за кордоном. Через воєнний стан багато наукових проєктів зупинено або скорочено, що обмежує фінансування для науковців. Варто також підкреслити й те, що чоловіки-науковці можуть відчувати обмежений доступ до грантів, стипендій і обміну досвідом, особливо через те, що більшість таких можливостей орієнтовані на цивільне населення. Вони можуть розглядати свою майбутню роль як важливу складову у відбудові та розвитку України після війни, що, з одного боку додає додаткової мотивації для наукових досліджень, а з іншого – тягне за собою високі очікування та тиск. Хоча ситуація надзвичайно складна, багато чоловіків-науковців продовжують докладати зусиль для підтримки наукової та освітньої діяльності. Вони адаптуються до нових умов, працюючи дистанційно або долучаючись до волонтерських та інших громадських ініціатив. Їхній внесок є важливим як для наукової спільноти, так і для майбутнього відновлення країни.

На тлі описаних вище викликів, виникає потреба в інтеграції нових підходів до забезпечення гендерної рівності в академічній сфері. Для вдосконалення гендерної політики українських ЗВО доцільно врахувати позитивний досвід Іспанії, як лідера у даних питаннях. Тож, для вдосконалення процесу інтеграції гендерної рівності в академічній сфері України можна запозичити кілька успішних практик з Іспанії, які продемонстрували свою ефективність: 1) впровадження гендерних квот на керівних посадах, які Іспанія активно використовує для збільшення представництва жінок на керівних посадах в університетах та наукових установах. У цьому фокусі в Україні можна розглянути можливість запровадження квот на позиції деканів, ректорів та інших керівних посад у закладах вищої освіти; 2) створення гендерних офісів та комітетів з рівності, які довели свою ефективність в іспанських університетах та які забезпечують моніторинг та реалізацію політики рівності, проводять тренінги та надають підтримку жінкам у кар'єрному зростанні; 3) стипендії та гранти для жінок у STEM, щоб заохотити більше жінок до участі в технічних і природничих науках; 4) впровадження програм наставництва та професійного розвитку для жінок-науковців, де досвідчені жінки-науковці виступають менторами для молодих спеціалісток. Такі програми сприяють подоланню «скляної стелі» та зміцнюють впевненість жінок у науковій сфері; 5) активне залучення студентів та викладачів до гендерної освіти, що передбачає включення курсів гендерної освіти у навчальні програми для формування гендерно-чутливого середовища; 6) гендерний аудит та прозорість у звітуванні академічних установ, що дозволяє оцінювати прогрес у досягненні гендерної рівності та вчасно виявляти проблемні місця; 7) баланс роботи та особистого життя. Наприклад,

робота з гнучким графіком або можливості віддаленої роботи допомагають і чоловікам, і жінкам, що сприяє кращому балансу обов'язків. В Україні можна розглянути подібні ініціативи, щоб підтримати викладачів незалежно від статі; 8) Іспанія активно працює над тим, щоб чоловіки також брали участь у програмах з гендерної рівності та наставництва, допомагаючи долати стереотипи. Запровадження подібних заходів в Україні сприятиме спільним зусиллям для досягнення гендерної рівності; 9) Іспанські ЗВО розробляють програми, спрямовані на популяризацію нетрадиційних кар'єрних шляхів для обох статей, зокрема заохочення чоловіків до педагогіки та соціальної роботи, а жінок – до технічних дисциплін. Впровадження таких практик у нашій державі допомогли б подолати усталені уявлення про професії та дати більше свободи у виборі кар'єри; 10) в Іспанії також функціонують психологічні служби в університетах, які забезпечують підтримку. Українські ЗВО могли б зосередитися на аналогічній підтримці, враховуючи різні труднощі, з якими стикаються як чоловіки, так і жінки в академічній діяльності, особливу в період сучасних викликів та криз.

Гендерна рівність у академічній сфері – це середовище, де кожна людина має змогу реалізувати свої здібності без обмежень через стереотипи чи інші бар'єри, і де кожна ідентичність має однакову підтримку та доступ до можливостей. В Україні також доцільно запровадити обов'язковий звіт про гендерну рівність у ЗВО, що підвищить прозорість та ефективність управління. Запозичення таких практик допоможе Україні посилити підтримку гендерної рівності в академічній сфері та сприятиме створенню інклюзивного та справедливого середовища для науковців.

Висновки. Досвід Іспанії у просуванні гендерної рівності в академічній сфері демонструє, що комплексний підхід, орієнтований на рівні можливості, сприяє створенню гармонійного та продуктивного освітнього середовища. Україна, яка стикається з численними викликами, зокрема через війну, може запозичити ці ефективні практики для подолання гендерних дисбалансів в академії. Впровадження гендерних квот, створення гендерних офісів, запровадження спеціальних грантів для жінок і чоловіків у нетрадиційних дисциплінах, а також розвиток системи наставництва та підтримки балансу між роботою і особистим життям можуть стати важливими інструментами для зміцнення гендерної рівності в українській академічній сфері.

Крім того, залучення чоловіків-науковців до ініціатив із гендерної рівності, як це робиться в Іспанії, може сприяти кращому розумінню та прийняттю цих змін. Використання іспанського досвіду допоможе українським університетам створити інклюзивне середовище, де кожен науковець, незалежно від статі, має можливості для кар'єрного зростання, досліджень і професійного розвитку.

Таким чином, адаптація іспанських практик в Україні дозволить зміцнити основи гендерної рівності, сприятиме більшому залученню жінок і чоловіків у різні наукові дисципліни та допоможе забезпечити стійке академічне середовище, яке відповідає сучасним вимогам суспільства та міжнародним стандартам.

Література:

1. Dominguez, A., & Diez, R. Gender Barriers in Academia: Perceptions of Inequality in Professional Development among Female Academics in the Faculty of Education, University of Alicante, Spain. *Societies*. 2022. URL: <https://doi.org/10.3390/soc12060175>.
2. Collado, C., & Vázquez-Cupeiro, S. Resistance and counter-resistance to gender equality policies in Spanish universities. *Papers, Revista de Sociologia*. 2023. URL: <https://doi.org/10.5565/rev/papers.3105>.
3. Castellanos-Serrano, C., Escribano, G., Paredes-Gázquez, J., & González, E. What is behind the gender gap in economics distance education: Age, work-life balance and COVID-19. *PLoS ONE*, 17. 2022. URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0272341>.
4. Гендерні відмінності у сфері зайнятості, освіти та навчання в Україні в контексті угоди про асоціацію. ГО «Український центр Європейської політики. 2020. URL: https://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Doslid_01_2021_WEB_NEW_2.pdf
5. Дослідницька робота «Гендерна вища освіта в Україні: успіхи та виклики». Києво-Могилянська академія. 2021. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2f8ecdb9-ddf3-4623-9d3c-9371c19a1d2d/content>
6. Гендерні студії у вищій школі: сучасні виклики та досягнення : матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, м. Львів, 5 вересня – 16 жовтня 2022 р. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 120 с.
7. Gender in Detail. Global Gender Gap Index. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf
8. Індекс гендерної рівності в країнах ЄС: що показав 2021 рік. URL: <https://50vidsotkiv.org.ua/indeks-gendernoyi-rivnosti-v-krayinah-yes-shho-pokazav-2021-rik/>
9. Суспільне Новини. Україна опустилася на 15 позицій в рейтингу гендерної рівності. 2021. URL: <https://suspilne.media/118383-ukraina-opustilasa-na-15-pozicij-v-rejtingu-gendernoi-rivnosti/>
10. World Economic Forum. Global Gender Gap Report 2023. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2023>
11. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). Global Education Monitoring Report 2022: Gender Report. URL: <https://en.unesco.org/gem-report/2022/genderreport>
12. European Institute for Gender Equality (EIGE). Gender Equality Index 2023: Towards a green transition in transport and energy. URL: <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2023-towards-green-transition-transport-and-energy>
13. World Health Organization (WHO). Gender and Health. 2021. URL: <https://www.who.int/health-topics/gender>
14. European Institute for Gender Equality (EIGE). Gender Equality Index 2021: Towards a green transition in transport and energy. URL: <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2021>

15. Ministry of Science, Innovation and Universities of Spain. Annual Report on Gender Equality in Spanish Higher Education. 2022. URL: <https://www.ciencia.gob.es/en/portal/gender-equality>
16. ЮНЕСКО. Science Report 2021: The Race Against Time for Smarter Development. URL: <https://en.unesco.org/science-report-2021>
17. Державна служба статистики України. Статистичний збірник: Гендерний баланс у вищій освіті. 2021. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
18. ООН Жінки. Забезпечення гендерної рівності в Україні в умовах війни. 2023. URL: <https://ukraine.unwomen.org/uk/digital-library/publications/2023/03/zabezpechennya-hendernoyi-rivnosti-v-ukrayini-v-umovakh-viyny>

References:

1. Dominguez, A., & Diez, R. (2022). Gender Barriers in Academia: Perceptions of Inequality in Professional Development among Female Academics in the Faculty of Education, University of Alicante, Spain. *Societies*. Retrieved from: <https://doi.org/10.3390/soc12060175>.
2. Collado, C., & Vázquez-Cupeiro, S. (2023). Resistance and counter-resistance to gender equality policies in Spanish universities. *Papers, Revista de Sociologia*. Retrieved from: <https://doi.org/10.5565/rev/papers.3105>.
3. Castellanos-Serrano, C., Escribano, G., Paredes-Gázquez, J., & González, E. (2022) What is behind the gender gap in economics distance education: Age, work-life balance and COVID-19. *PLoS ONE*, 17. Retrieved from: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0272341>.
4. Henderni vidminnosti u sferi zainiatosti, osvity ta navchannia v Ukraini v konteksti uhody pro asotsiatsiiu [Gender Differences in Employment, Education, and Training in Ukraine in the Context of the Association Agreement]. (2020). Hromadska orhanizatsiia «Ukrainskyi tsentr Yevropeiskoi polityky» - Ukrainian Center for European Policy. Retrieved from https://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Doslid_01_2021_WEB_NEW_2.pdf [in Ukrainian].
5. Doslidnytska robota «Henderna vyshcha osvita v Ukraini: uspekhy ta vyklyky» [Research Study "Gender Higher Education in Ukraine: Achievements and Challenges"]. (2021). Kyievo-Mohylianska akademiia - National University of Kyiv-Mohyla Academy. Retrieved from: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2f8ecdb9-ddf3-4623-9d3c-9371c19a1d2d/content> [in Ukrainian].
6. Henderni studii u vyshchii shkoli: suchasni vyklyky ta dosiahnennia [Gender Studies in Higher Education: Contemporary Challenges and Achievements]. (2022). Materialy Vseukrainskoho naukovo-pedahohichnoho pidvyshchennia kvalifikatsii, Lviv, 5 veresnia – 16 zhovtnia 2022 r. [aterials of the All-Ukrainian Scientific and Pedagogical Qualification Improvement, Lviv, September 5 – October 16, 2022]. Odesa: Vydavnychiy dim «Helvetyka», p.120 [in Ukrainian].
7. Gender in Detail. Global Gender Gap Index (2020). Retrieved from: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf
8. Indeks hendernoii rivnosti v krainakh YeS: shcho pokazav 2021 rik [Gender Equality Index in EU Countries: What 2021 Showed]. (2021). Retrieved from: <https://50vidsotkiv.org.ua/indeks-gendernoii-rivnosti-v-krajinah-yes-shho-pokazav-2021-rik/> [in Ukrainian].
9. Suspilne Novyny. Ukraina opustylasia na 15 pozytsii v reitynhu hendernoii rivnosti [Suspilne News. Ukraine dropped 15 positions in the gender equality ranking]. (2021). Retrieved from: <https://suspilne.media/118383-ukraina-opustylasa-na-15-pozicij-v-rejtingu-gendernoii-rivnosti/> [in Ukrainian].
10. World Economic Forum. Global Gender Gap Report 2023. (2023). Retrieved from: <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2023>

11. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). Global Education Monitoring Report 2022: Gender Report. (2022). Retrieved from: <https://en.unesco.org/gem-report/2022genderreport>
12. European Institute for Gender Equality (EIGE). Gender Equality Index 2023: Towards a green transition in transport and energy. (2023). Retrieved from: <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2023-towards-green-transition-transport-and-energy>
13. World Health Organization (WHO). Gender and Health. (2021). Retrieved from: <https://www.who.int/health-topics/gender>
14. European Institute for Gender Equality (EIGE). Gender Equality Index 2021: Towards a green transition in transport and energy. (2021). Retrieved from: <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2021>
15. Ministry of Science, Innovation and Universities of Spain. Annual Report on Gender Equality in Spanish Higher Education. (2022). Retrieved from: <https://www.ciencia.gob.es/en/portal/gender-equality>
16. ЮНЕСКО. Science Report 2021: The Race Against Time for Smarter Development (2021). Retrieved from: <https://en.unesco.org/science-report-2021>
17. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Statystychnyi zbirnyk: Hendernyi balans u vyshchii osviti [State Statistics Service of Ukraine. Statistical Collection: Gender Balance in Higher Education]. (2021). Retrieved from: <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
18. OON Zhinky. Zabezpechennia hendernoi rivnosti v Ukraini v umovakh viiny [UN Women. Ensuring Gender Equality in Ukraine in Wartime Conditions]. (2023). Retrieved from: <https://ukraine.unwomen.org/uk/digital-library/publications/2023/03/zabezpechennya-hendernoyi-rivnosti-v-ukrayini-v-umovakh-viiny> [in Ukrainian].